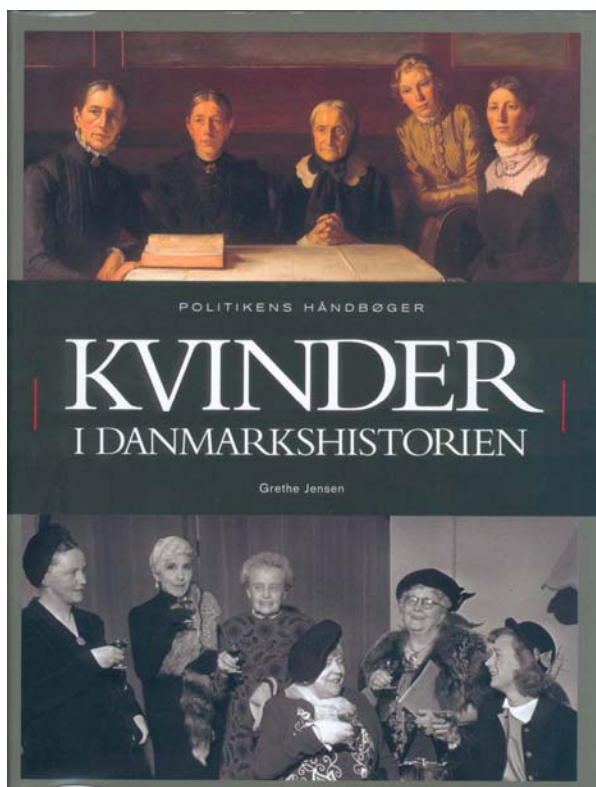

Fra Thyra Danebod til Lene Hau

Om en række kvinder, der på forskellig vis prægede danmarkshistorien. Om deres opvækst, deres vilkår og om det samfund og miljø, de formede og var formet af.

Grethe Jensen: *Kvinder i danmarkshistorien*. Politikens Forlag 2004. 320 s. 299 kr.

Af Charlotte Primdal

Politikens bog om kvinder i danmarkshistorien indeholder en lang række portrætter af fremtrædende danske kvinder. Hver kvinde er beskrevet på stort set samme måde: Baggrund, opvækst, uddannelse, giftermål, børn, miljø, indflydelse på samtiden samt resultatet: altså hvad der kom ud af den aktuelle persons liv og virke. For forfatteres og kunstneres vedkommende fremlægges også deres produktion. 48 kvinder er behandlet omfattende, og bogen indeholder desuden som afslutning 150 kvindebeskrivelser i leksikonartikelstørrelse. Hvor en af disse 150 nævnes i den øvrige tekst, henvises med en stjerne, så læseren hurtigt kan slå op og se, hvem den nævnte kvinde var. At de samme forhold tages op i hvert kvindeportræt, gør ikke bogen kedelig at læse, tværtimod giver det en fornemmelse af kontinuitet, sammenhæng og overblik. Læseren får følelsen af at sidde med et virkelig gennearbejdet værk. Til dette indtryk bidrager også, at der kun er en eneste tekstfejl i hele bogen. Den er gennemgående velformuleret i et sprog, hvor alle kan være med, og der

også er plads til bramfri ærlighed, uden at det faglige niveau sænkes.

Bogen begynder i vikingetiden med Thyra Danebod, som vi kun kender fra myter og fra Jellingestenene. Portrættet af hende fremstår derfor lidt tamt i forhold til resten af bogen. Herefter fortsætter den med en kvindeskikkelse for hvert århundrede i middelalderen. En fire-fem stykker pr. århundrede i renæssancen og tidlig moderne tid og så hele nitten i det 20. århundrede. Alligevel fremstår vægtingen af perioderne afbalanceret, det 19. og 20. århundrede dominerer ikke fremstillingen, som det er tilfældet med så mange andre bøger, der strækker sig fra år 900 til 2000. Bogens sidste portrætter af nulevende personer er lidt kortere og virker tyndere end resten, selvom det tilsyneladende ikke er med det formål at skåne nogen. Grethe Jensen skåner nemlig ikke dem, hun portrætterer. De beskrives på godt og ondt i en ganske usentimental tone, der gør bogens mange fakta lettere at fordøje og bogen væsentligt mere tilgængelig for ikke-historikere.

Som danmarkshistorien burde skrives

Bogen kan bruges som opslagsværk, da portrætterne ikke er længere, end at de kan overskues, selvom man blot er ude efter konkrete fakta om en person og ikke hele livshistorien. Men den kan sandelig også – og det bør den efter min mening – læses i sin helhed. Som helhed giver denne bog nemlig en fremstilling af danmarkshistorien, som den burde skrives – set på baggrund af både kvinders og mænds liv og indflydelse på historiens gang, selvom det er kvinders liv, den tager udgangspunkt i. Man sidder som læser med en følelse af ikke blot at læse individuelle portrætter af fremtrædende kvinder, men at få danmarkshistorien fortalt eller genfortalt med baggrund i en enkelt person, som vi jo også kender det fra den traditionelle, den almindelige, historieskrivning, hvor historikeren blot skriver med baggrund i mænds perspektiv. Den danmarkshistorie, vi kender fra skolen, gymnasiet og universitetet, som hævder at være en neutral fremstilling af historien, er nemlig reelt en fremstilling af historien ud fra et mandligt perspektiv, et forhold, der viser sig med al tydelighed, når man sidder med en danmarkshistorie i hånden, der har kvinder som udgangspunkt. Hvad der tilsyneladende er ment som kvindehistorie, bliver altså hos Grethe Jensen en tilnærmelse til den helhedshistorie, den sammenhængende tese med rod i både de kvindelige og de mandlige bidrag til historien, som vi i så høj grad mangler at få skrevet og få udbredt som den egentlige historiske beretning.

Men ak ...

Alligevel falder Grethe Jensen direkte i fælden og reproducerer tilsyneladende uden at tænke over det forestillingen om kvinders magtesløshed i middelalder og tidlig moderne tid. På trods af at hun viser læseren det modsatte, at kvinder i middelalderen reelt handlede som selvstændige individer, og at middelaldersamfundet både var befolket af kvinder og mænd, der handlede, og kvinder og mænd, der blev handlet med, får vi den gamle sang om kvinder som mænds bytteobjekter. Gad vide, hvornår faghistorikerne forstår, at det reelle forhold var, at inden for adelen var individet slægtens bytteobjekt *uanset køn*, det gjaldt ikke kun for kvinder.

Desuden skriver forfatteren senere i bogen om det kvindeoverskud, der gjorde det nødvendigt for ugifte borgerlige kvinder at have selvstændigt erhverv. *Kvindeoverskud?* En mindre detalje, men en detalje, der igen og igen dukker op i historieskrivningen i stort set alle perioder og afslører, at historieforskningen tilsyneladende er skabt af mænd, for mænd, om mænd.

Kvinder i danmarkshistorien vil tydeligvis gerne være med til at give kvinder den plads i historien, vi reelt har og altid har haft. Den gør de historikere, der ikke medtager kvinder i historieskrivningen, til skamme ved at vise, at kvinder har spillet en rolle på lige fod med mænd, og det på trods af, at historien udspiller sig i en kultur, hvor kvinder definatorisk og som følge heraf også juridisk set er underordnet mænd. Det er derfor synd og skam, at den alligevel falder i fælden og reproducerer den historieopfattelse, at kvinder reelt bare var mænds ejendele at skalte og valte med og desuden tilovers, når der ikke lige var en mand til dem at blive gift med.

Som helhed

Alt i alt er *Kvinder i danmarkshistorien* dog interessant, vedkommende, velskrevet og uden formelle fejl. Læseren keder sig ikke, og bogen kan læses i sin helhed eller bruges til opslag af både historikere og historieinteresserede. Desuden kan den forhåbentlig gå hen og blive et forbillede for en ændring i måden at skrive danmarkshistorie på, så vi i fremtiden kan få en helhedshistorie i stedet for den mandehistorie, vi i dag betragter som den egentlige danmarkshistorie.

Charlotte Prindal er stud.mag. i historie.